

DAV BR PUBLIC SCHOOL, BINA

PRACTICE PAPER FOR SESSION (2023—2024)

Class VII

Subject SANSKRIT

Time – 3 Hours

M M-50

निर्देशाः - (i) प्रश्न पत्रे चत्वारः खण्डाः सन्ति ।

खण्डः (क) अपठित अवबोधनम् - 5 अंकाः

खण्डः (ख) रचनात्मकम् कार्यम् - 10 अंकाः

खण्डः (ग) अनुपयुक्त व्याकरणम् - 15 अंकाः

खण्डः (घ) पठित- अवबोधनम् - 20 अंकाः

(ii) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः ।

(iii) प्रश्नानाम् उत्तराणि खण्डानुसारं क्रमेण एव लेखनीयानी ।

(iv) प्रश्नसंख्या अवश्यं लेखनीया ।

(v) उत्तराणि संस्कृतेन लेखनीयानी ।

खण्डः (क) अपठितावबोधनम् - 10 अंकाः

1° अनुच्छेदं पठित्वा उत्तराणि लिखन्तु -

आकाशे बहवः ग्रहाः सन्ति । सूर्यः विशालं नक्षत्रम् अस्ति । चन्द्रः एकः उपग्रहः अस्ति । पृथिवी सूर्यं पारितः प्रतिदिनं भ्रमति । सौरमण्डले नव ग्रहाः सन्ति । ग्रहेषु बृहस्पतिः विशालतमः ग्रहः भवति । सूर्यः प्रकाशं यच्छति । सूर्यः उष्णताम् अपि यच्छति । बुधग्रहः सूर्यस्य समीपे अस्ति । सूर्यम् विना संसारः आसारः ।

(क) एक पदेन उत्तरत -

(1×2=2)

(i) आकाशे के सन्ति ?

(ii) कः विशालं नक्षत्रम् अस्ति ?

(ख) पूर्ण वाक्येन उत्तरत -

(2×2=4)

(i) विशालतमः ग्रहः कः भवति ?

(ii) सूर्यम् विना संसारः कीदृशः ?

(ग) निर्देशानुसारम् उत्तरत -

(1×4=4)

(i) आकाशे पदेका विभक्तिः प्रयुक्ताः ?

(अ) प्रथमा (आ) सप्तमी (इ) द्वितीया

(ii) 'सूर्यः उष्णताम् अपि यच्छति' अस्मिन् वाक्ये अव्यय पदं किम् ?

(अ) उष्णताम् (आ) अपि (इ) यच्छति

(iii) आकाशे बहवः ग्रहाः सन्ति। अत्र विशेषण पदं किम् ?

(iv) सूर्यः प्रकाशं यच्छति । अत्र कर्तृपदम् किम् ?

खण्डः (ख) रचनात्मकम् कार्यम् -

10 अंकाः

2° मञ्जूषायाः उचितपदस्य चयनेन रिक्तस्थानानि पूरयित्वा पत्रम् लिखत -

(1×5=5)

भवताम् , ज्वरग्रस्तः , प्रार्थयामि , विद्यालयम् , महोदयाः

सेवायाम् ,

श्रीमन्तः प्राचार्यमहोदयः ,

डी०ए०वी० विद्यालयः

विषयः - (अवकाशहेतोः प्रार्थनापत्रम्)

----- (1) -----

सविनयम् ---- (2) ----- यत् अहं ---- (3) ----- अस्मि । अतः ----
- (4) ----- आगन्तुम् असमर्थः अस्मि । कृपया दिनद्वयस्य ---- (5) ----- प्रदाय माम्
अनुग्रहं कुर्वन्तु ।

सधन्यवादम्
भवतां आज्ञाकारी छात्रः

आदर्शः

3०चित्रम् अवलोक्य उचितपदैः रिक्तस्थानानि पूरयित्वा वाक्यानि रचयत । (1×5=5)

खण्डः (ग) अनुपयुक्त व्याकरणम् -

15 अंका

4. रेखांकितपदेषु सन्धि-सन्धिविच्छेदं वा कुरुत-

(1/2×4=2)

(i) सदैव सत्यस्य जयः भवति ।

(ii) रात्रीकाले चन्द्रोदयः अति + अन्त शीतः भवति ।

(iii) प्रति+एके छात्राः विद्यालयस्य सम्मानाः ।

(iv) मम देशः साधु+इदम् अस्ति ।

(v) अन्तरम् अन्तरम् प्रति+अन्तरम् भवति ।

5. (क) उचितं शब्दरूपं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत-

(1×2=2)

(i) ----- आश्रमे तपस्याम् कुर्वन्ति ।

(अ) साधुः (आ) साधवः (इ) साधोः

(ii) ----- पिता एकः शिक्षकः अस्ति ।

(अ) मुनयः (आ) मुनेः (इ) मुनिः

(iii) भारते अनेकाः ----- प्रवहन्ति ।

(अ) नदीनाम् (आ) नद्यः (इ) नदीः

(ख) उचितं सर्वनाम पदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत-
(1x2=2)

(i) ----- बालिकाः नृत्यन्ति ।

(अ) एते (आ) एताः (इ) एतत्

(ii) ----- छात्राः संस्कृतं पठन्ति ।

(अ) अयम् (आ) इमानि (इ) इमे

6° (क) कोष्ठके प्रदत्त-संख्यां संस्कृत-पदेन रिक्तस्थानेषु लिखत -
(1x2=2)

(1) कालांशे ----- (65) छात्राः पठन्ति ।

(2) धावन प्रतियोगितायाम् ----- (78) जनाः धावन्ति ।

(ख) उचितं संख्यावाचकं पदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत-
(1/x2=1)

(1) नरः ----- वर्षाणि जीवति ।

(अ) शतानि (आ) शताः (इ) शतम्

(2) मंदिरे ----- भक्ताः सन्ति ।

(अ) सतपतिः (आ) सप्ततिः (इ) सप्तत्यः

7. अधोलिखितेषु वाक्येषु धातु प्रत्ययौ संयोज्य विभज्य वा रिक्तस्थानानि पूरयत - (1x4=4)

(1) बालकः फलानि खाद् + तुमुन् ----- आनन्दितः भवति ।

(अ) खादतुम् (आ) खादितम् (इ) खादितुमुन्

(2) मया सदाचारः लभ् + क्त ----- ।

(अ) लब्धवा (आ) लब्धः (इ) लब्क्तः

(3) छात्राः सभायाम् गम् + क्तवतु ।

(अ) गतवन्तः (आ) गतवत (इ) गतवतु

(4) भक्ताः ईश्वरम् नन्तुम् मन्दिरम् गच्छन्ति ।

(अ) नमि + तुमुन् (आ) नन् + तुमुन् (इ) नम् + तुमुन्

8. मञ्जूषातः प्रदत्त-अव्ययपदैः रिक्तस्थानानि पूरयत-
(1/2x4=2)

श्वः , विना , ऋते , ह्यः

(1) ----- परीक्षा भिविष्यति ।

(2) ज्ञानम् ----- जीवनन्म् न ।

(3) ----- वयम् अपठाम ।

(4) पाठात् ----- नरः न शोभते ।

9. रेखांकितपदेषु उपसर्गं पृथक् कृत्वा योजयित्वा वा लिखत -
(1/x4=2)

(1) जन्मदिवसीयः छात्राः : कालांशे मिष्टान्नं वितरन्ति ।

(2) साधुः स्नानं कृत्वा आश्रमे प्रविशति ।

(3) शिक्षकः यत् पाठयति छात्राः अवगच्छन्ति ।

(4) गुरुः शिष्यान् प्रति+अवदत् ।

10° उचितं धातुरुपं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत-
(1x4=4)

(1) मम पिता विदेशे ----- ।

(अ) सेवन्ते (आ) सेवते (इ) सेवामहे

- (2) बलिकाः पत्रम् ----- ।
 (अ) अरचयन् (आ) अरचयत् (इ) अरचयाम
- (3) अहम् अद्य शब्दरूपं ----- ।
 (अ) लिखसि (आ) लिखामः (इ) लिखानि
- (4) यूयम् सर्वदा मन्दकार्यम् ----- ।
 (अ) त्यक्षति (आ) त्यक्षामः (इ) त्यक्षिष्यामः
- (5) साधवः परोपकारम् ----- ।
 (अ) कुर्वति (आ) कुर्वन्ति (इ) करोति

11° उचित विभक्ति पदम् चित्वा लिखत ।

(1/×4=2)

मञ्जुषा - (स्निह्यति , उपरि , रोचते , बहिः)

- (1) पाठशालायाः ----- छात्राः भ्रमन्ति ।
 (2) माता पुत्रे ----- ।
 (3) रामाय दधी ----- ।
 (4) वृक्षस्य ----- वानराः सन्ति ।

खण्डः (घ) पठित- अवबोधनम् - 20 अंकाः

12° अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानां निर्देशानुसारम् उत्तराणि लिखत- (5)

तत्र एकः गोपालकः धेनुः चारयति स्म । सः तं चित्रकारम् पर्वतस्य कोणे स्थितम् अपश्यत् । गोपालकः अचिन्तयत्- "यदि एषः चित्रकारः एकम् अपि पदम् पृष्ठतः चलति तर्हि पर्वतात् नीचैः पतिष्यति । यदि सः चित्रकारम् आह्वयति तदा अपि ध्यानभङ्गेन सः पतिष्यति । तदा किं करणीयम् ?" सहसा किञ्चित् विचार्य सः पर्वतस्य उपरि अगच्छत्, तत् सुंदरं चित्रम् छिन्नम् कर्तुम् प्रारभत ।

क) एकपदेन उत्तरत -

(1/2×2=1)

- (अ) गोपालकः काः चारयति स्म ?
 (आ) गोपालकः चित्रकारं कुत्र अपश्यत् ?

ख) पूर्णवाक्येन उत्तरत -

(1×2=2)

गोपालकः किम् अकरोत् ?

ग) निर्देशानुसारम् उत्तरत -

(1×2=2)

- (अ) "यदि सः चित्रकारम् आह्वयति" अत्र सः सर्वनाम पदं कस्मै प्रयुक्तम् ?
 (आ) 'चित्रम्' पदस्य कृते किम् विशेषण पदं प्रयुक्तम् ?

13) रेखांकितपदानां प्रश्ननिर्माणम् कुरुत-

(1×4=4)

- (क) पर्वतानां पृष्ठात् सूर्योदयः भवति ।
 (ख) पर्वते सः शोभनं दृश्यम् अपश्यत् ।
 (ग) चित्रकारः नगरात् बहिः अगच्छत् ।
 (घ) चित्रकारः पर्वतस्य कोणे असीत् ।

(ङ) चित्रकारः दृश्यम् चित्रे दर्शयति ।

(च) मत्स्यजीविनः सरोवरस्य तीरे अगच्छन् ।

14) समानार्थकपदं चित्वा लिखन्तु-

(1x3=3)

शब्दाः (क) तालिका , पारित्यज्य , उद्यमः , कर्मणः ।

विपरीतशब्दाः (ख) परिश्रमः , कार्यस्य , दीयते , करतलध्वनिः , त्यक्त्वा ।

15) अधोलिखितं श्लोकं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखन्तु - (5)

नरस्याभरणम् रूपम् रूपस्याभरणम् गुणः ।

गुणस्याभरणम् ज्ञानम् ज्ञानस्याभरणम् क्षमा ॥

(क) एक पदेन उत्तरत -

(1/2x2=1)

(i) रूपस्य आभरणम् किम् ?

(ii) ज्ञानम् कस्याभरणम् ?

(ख) पूर्ण वाक्येन उत्तरत -

(1x2=2)

क्षमा कस्य आभरणम् ?

ग) निर्देशानुसारम् समुचितम् उत्तरं चित्वा लिखत -

(1x2=2)

(i) नरस्य पदे का विभक्तिः ?

अ) तृतीया आ) षष्ठी इ) प्रथमा

(ii) क्षमा पदे किम् लिङ्गम् प्रयुक्तम् ?

अ) पुलिङ्गम् आ) स्त्रीलिङ्गम् इ) नपुंसक लिङ्गम्

16° अधोलिखितं सम्वादं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत - (5)

एकः मत्स्यजीवी - अहम् श्वः अत्र अवश्यम् एव आगमिष्यामि ।

द्वितीयः - अहम् अपि आगमिष्यामि ।

तृतीयः - आम् । अहम् अपि । वयम् मत्स्यान् कच्छपम् च जालेन बद्ध्वा नेष्यामः ।

कच्छपः तेषाम् वार्ताम् शृणोति ।

(क) एक पदेन उत्तरत -

(1/2x2=1)

(i) कच्छपः केषाम् वार्ताम् शृणोति ?

(ii) अहम् अपि आगमिष्यामि । ?

(ख) पूर्ण वाक्येन उत्तरत -

(1x2=2)

एकः मत्स्यजीवी किम् कथयति ?

(ग) निर्देशानुसारम् समुचितम् उत्तरं चित्वा लिखत -

(1x2=2)

(i) 'अहम् श्वः अत्र अवश्यम् एव आगमिष्यामि । अत्र आगमिष्यामि क्रियापदस्य कर्तृपदं किम् ?

(ii) तेषाम् पदे का विभक्तिः ?

17° मञ्जूषातः उचितं पदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयित्वा भावार्थं लिखत - (1/2x4=2)

तालिकावादनम् , एकेन , फलम् , परिश्रमम्

यथैकेन न हस्तेन तालिका सम्प्रदद्यते ।

तथोद्यमम् परित्यज्य न फलं कर्मणः भवेत् ॥

भावार्थः - यथा ----- हस्तेन एव ----- वादनम् न भवति । तथैव -----

- त्यक्त्वा केवलम् भाग्येन एव ----- फलम् प्राप्तम् न भवति ॥

18. अधोलिखितं श्लोकं पाठित्वा उचितपदैः अन्वयं पूरयत-
(=2)

(1/2×4

यस्य नास्ति स्वयं प्रज्ञा शास्त्रम् तस्य करोति किम् ।

लोचनाभ्याम् विहीनस्य दर्पणः किं करिष्यति ॥

अन्वयः - यस्य स्वयं प्रज्ञा -----शास्त्रम् तस्य ----- किम् ।

लोचनाभ्याम् ----- दर्पणः ----- करिष्यति ॥

19. अधोलिखितानि वाक्यानि कथाक्रमानुसारम् लिखत -

(1×4=4)

1° सरोवरे मत्स्याः वसन्ति स्म ।

2. कच्छपः मत्स्यजीवीनाम् वार्ताम् श्रुतवान्।

3. कच्छपः सहायतार्थम् हंसौ प्रार्थनाम् अकरोत् ।

4° मत्स्यजीविनः तत्र आगच्छन् ।